

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in
soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vsa leta gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta 3.—; 4.50
za četrt leta 1.50; 2.25

Posamične številke se dobivajo v pro-
dajalnicah tobaka v Trstu po 4 nov.
v Gorici in v Ajdovščini po 4 nov.

Na naročbe brez priložene naročilnice se
upravnistvo ne odzira.

EDINOST

Oglaš in osnanila se račune po 8 nov
vrača v potito; za naslove v debelimi
črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga
obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javne zabave, osmrtnice itd.
se račune po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uradnemu Piazze
Caserna št. 2. Vsako pismo mora biti
frankovano, ker nefrankovana se ne spro-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnine, reklamacije in inserate pro-
stoma upravnistvo Piazze Caserna št. 2.
Odpriete reklamacije o proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Volilcem političnih okrajev Koper, Poreč, Pulj!

Dne 27. februarja tekočega leta priporočali smo Vam na tem mestu kot kandidata za državni zbor dra. Mata Laginjo, odvetnika v Pulji in deželnega poslanca v Poreču. Vi ste slušali naš glas ter ste vsi glasovali ali hoteli glasovati za našega kandidata.

Italijanski volilni komisiji v Poreču in Vodnjaju vrzeli stili dne 4. marca trinajstoričji imej Vas volilno pravico. Odvzeli so pravo, koje so Vam podelili Vaši soobčani-volilci in koje pravo Vam po postavi ne bi smel nikdo kratiti.

Po tem nasilnem uničenju trinajstoričji naših volilnih mož ostali so Vaši drugi v manjšini, a protivniki v večini. Izvolili so nezakonito in nasilno moža svoje krvi — Italijana.

Ali kakor pravi lep pregovor, da je „svaka sila samo do vremena“ in le Bog in pravica na večno, tako je prišlo, da so nasprotniki le malo časa uživali plod svojega nasilstva.

Zastopniki vseh narodov, zbrani v državnem zboru na Dunaji, določili so jednoglasno, da se volitev italijanskega poslanca uniči, ker je proti-zakonita. Italijanski poslanec sedel je samo 3 mesece na Dunaji, kajti zanj ni bilo prostora mej pravimi zastopniki naroda. „Pojdi domov, sinko“ — rekli so mu zastopniki vseh narodov v državi — „kajti v to hišo treba priti skozi vrata in ne skozi okno, kakor si ti došel!“

Res se je povrnil domov in sedaj treba na njega mesto na Dunaj poslati koga drugega. Koga naj bi poslali? No, koga drugega, nego onega, ki vživa Vaše zaupanje in Vašo ljubav, koji deli z Vami žalost in veselje in ki je kri od Vaše krvi!

DR. MATE LAGINJA

deželni poslanec in odvetnik v Pulji

je Vaš in naš kandidat, ker ga poznamo do dna njega duše, ker ga cenimo, spoštujemo in ljubimo mi in Vi in ker je Vaš in naš dušo in telesom.

Volilni možje občin: Buzet, Dekani, Dolina, Izola i Milje v političnem okraju Koperskem; in Vi volilni možje občin Baršana, Kanfanar, Sanvicensa in Vodnjan v okraju Puljskem; in slednjič Vi volilni možje občin Motovun, Oprtlje in Višnjan v političnem okraju Poreškem, Vi vsi, koje so Vas Vaši soobčani odlikovali svojim zaupanjem, izbravši Vas v pretečenih dneh za svoje zaupne možje in pričakujoč, da ostaneta verni in zvesti, Vi vsi ste dolžni, da se dne 30. t. m. držite dane obljube ter s tem osvetlite junaško lice sebi in onim, ki so Vas izvolili.

Polnomoč Vaših soobčanov ni smeti nikomur jasnim obrazom zlorabiti, sebi morda včasno korist, ali v večno prokletstvo poznejših časov. Glas, s kojim razpologate, ni Vaš glas, ampak glas onih, ki so Vas izvolili. Na vsacih 500 duš določen je jeden volilni mož, za njim stoji torej 500 duš, na izdajalca ali nezvestneža pade prokletstvo vsaj onih 500 duš.

Ali takemu izdajalcu ni in ne sme biti prostora mej našimi volilnimi možmi. Izvoljeni po težki borbi oddado oni brez truda in osobite borbe svoj glas narodnemu kandidatu.

A kaj naj rečemo o Vas, junaški volilci in nasvetovani volilni možje občine Poreške, kjer ste podlegli po nečutenem nasilju v ponovljeni dvodnevni borbi, ali o Vas dični Pomfanci, ki ste se skozi štiri dni borili proti nezakonosti in nepravici in ste se slednjič morali udati samo nasilju; in slednjič o Vas prečastni Vršarci, ki ste že v prvi volilni borbi slavili zmago, koje zmago Vam je vrzela nasilna roka!

Vsem Vam in po Vas tudi Vašim bratom v občinah Roč, Pulj, Vižinada, Grižnjani itd. ki so se udeležili volilne borbe — če tudi za sedaj brez uspeha —, vsem bodi izrečena prisrčna zahvala.

V vseh imenovanih občinah podali so se naši volilci v volilno borbo z gromovitim vsklikom: Živio naš kandidat dr. Mate Laginja! večina volilcev izbrala je svoje volilne možje pod tem vsklikom, in tudi večina volilnih mož — koja večina je na naši strani — izbere dne 30. t. m. izvestno našega kandidata g. dra. Mata Laginjo!

Živio torej narodni kandidat dr. Mate Laginja.

Uredništvo „Edinosti“.

Politično društvo „Edinost“.

PODLISTEK.

Zadnja ljubezen Izmail-Paše.

Novela. Spisal J. Sterbenc.

(Dalje.)

„Še jedno besedo, paša! V štirinaj-
stem oddelku je Mebruki, najljubša slu-
žnica tvoje soproge, bolna. Tá ne sme
poštovat v Aleksandrijo, — mora ostati tu.“

„Kaj misliš? Jdino služnico naj bi
obdržal tukaj? To ne gré.“

„Zakaj ne? Mebruki bila bi lahko pri
Fatma-Han“

„Doktor, ti si z uma. Fatma-Hanem
je strašno ljubosumna. Ko bi jej predlagal,
da tvojo varovanko k sebi vzame, mislila
bi, da jej hočem podtakniti kako svojo
ljubljenko. No, to bi bil lep nasledek.
Allah varuje tega!“

„Služnica je jako lepa“, poudarjal je
zdravnik, ki je upal, da se bode paša za-
nimal za bolnico, ako čuje, da je lepa.

„Toliko slabše“, odvrne Izmail. „Ko
bi ne bila lepa, morebiti bi jo sprejela
Fatma-Hanema, toda . . . lepo služnico
— — — . Kratko malo, ne brigaj se

dalje za to stvar. Prepusti bolno služnico
mojemu aleksandrijskemu zdravniku. Abd,
Allah bode jo ozdravil, ako ne, — no,
bode pa jedna služnica manj v haremu,
kaj to dé?“

Mignil je z roko, odgrnil zastore ha-
remskih vrat in zginil.

Preteklo je osem dni. Fatma Hanem
zamenjala je svojo mestno stanovanje s
zračno vilo v Šubri, ostali harem pa je
bival v Tanti in Aleksandriji.

Sedel je paša sam v verandi svoje
mestne palače. Uradniki ali so že iz pisarne,
a ekselence se ni smel oddaljiti. Pričako-
val je čavša (kurirja) kedivovega, kateri
je obljubil ministru svojemu poslati važno
pismo.

Ako orientalec česa pričakuje, sezuje
si čevlje, gladi si nogo, puši duhan in erka
črno kavo. To je učinil tudi naš paša. A
obraz njegov ni bil leno zaspan, kakor ga
navadno kaže orientalec v takem položaju,
ko „erka dim in črno kavo“. Čmerno gle-
dal je pred se visoki gospod. Opravilo
današnjega dneva ga je menda tako vne-
voljilo. Vsaj več ur ni delal drugega, nego
pritiskal svoj pečat na podolgavate liste
papirja. To so bili sami računi. In kaki

računi! Tristo moženj vsaka po 106 mark,
za obutala, osemdeset za kite in ajnjone,
petdeset za nogovice in podvezke, štiridu-
set za zaponke itd.

Paša je vzdihnil. — Domislil se je
morebiti preteklih časov, ko se mozlemaše
žene niso nosile tujih las, ko so žene pro-
rokov živele o datuljih in studenčnej vodi,
in je njih imetje obstojalo le iz dvoja kril,
kohilu (za obrve bojiti) in dveh srebrnih
zapestnic. In to so bile žene prorokov!

Iz teh neprijetnih misli predramil ga
je naš doktor O., prišedši v verando.

„Ekselence, dovoliti mi moraš, da
odpotujem v Aleksandrijo. Abd-Allah —
Effendi brzojavil mi je, — pokaže mu pa-
pir, da je Mebruki na smrt bolna; to je
ona služnica, o kateri sem ti zadnjič pra-
vil. Pusti me, paša, morebiti jo še ozdra-
vim. Abd-Allah je mazač, ker sam dobro
veš. Bog ve, kaka zdravila jej je tá dajal;
morebiti celo papirne listke, popisane s
koranskimi izreki;“) Effendi jako čista
tako zdravilo.“

„Mogoče“, odvrne paša, „a ti sedaj
ne bodeš odpotoval, ostati ti je tu. Fatma-
Hanemo bolj glava.“

*) Priljubljeno zdravilo v Egiptu. (Pis.)

„Paša“, zakliče razdražen zdravnik,
„tu gre za človeško življenje.“

Orientalec jel je premikavati svoj
fés sem ter tja, sri trenotek premišljeval
ter dejal naposled:

„Veš kaj — tvoja varovanka naj se
vrne v Kairo; tukaj jo leči zaradi mene,
kakor ti drago.“

Dobrohotni doktor zinil je že, hotel
ugovarjati paši, a v tem trenutku prirožlja
kurir Kediva v verando, ter mu izroči že
težko pričakovano pismo kraljevo.

Minister vzel je pismo, pritisnil je na
ustni in čelo, poslovil se od kedivovega
poslanca, ter stopil brzo v svoj voz, ne
zmenivši se za uprašanja in ugovaranja
svojega zdravnika. Na potu v Šumbra
drevored velel je paša vstaviti pred brzo-
javnim uradom ter po svojem tajniku od-
dal sledeči brzojav:

„Služnico Mebruki še danes z izred-
nim vlakom v Kairo prepeljati.“

Nikomur ni prišlo na um, ne izpolniti
povelja pašinega. Še tisto noč prepeljali
so na smrt bolno devo v Kairo.

V jutro potem poklican je bil zdrav-
nik nemudoma k paši, katerega je našel
polnoma razburjenega. Ta navadno tako

O narodnem fondu v Trstu.

Vlada, kakor znano in je vidno vsak dan, ima svoj razum o Trstu; Italijani imajo zopet svoj razum o njem in delajo v soglasju s tem razumom. Nemci delajo in se bolj nadejajo. Slovenci, Hrvati se tukaj boré, da bi se vzdržali. Ostali Slovani razumejo, nekateri pravi dobro, nekateri povoljno, važnost, ki jo ima Trst za sedanost in bodočnost tudi za nje. Ali razumu ne sledé dejanja, in takó ostaje vse samo pri mišljenju in po največ pri dobri volji.

Srbi Tržaški, kolikor se vidi doslej, skrbé jedino za se; vzrokov o tem separatizmu nečemo razpravljati tukaj. Vsekakor imajo ti vzroki zadnje korenino v kratkovidnosti slovanski. Ostajajo jedino Slovenci in Hrvati, ki se v Trstu bojujejo za svojo narodnost, s tem pa za slovanske interese. Te borbe potrebujejo vsakdanjih in pred vsem vsakoletnih žrtv. Te žrtve se kolikor toliko tudi doprinasajo. Toda one so nejednake, mnogokrat nesoglasne s potrebami. Vse te žrtve so nezanesljive: zavisé od zmožnosti in dobre volje pojedincev, od agitacij in prošelj in skupno — od slučajnosti ali naključij. Ako se pripeti, da se požrtvovalni rodoljubi preselejo na druge kraje, ali pa da odmrjejo, takoj nastane neugodnost, materialno občutna praznina.

V Trstu se narodne žrtve — majejo, ker nimajo nikake trdne podlage in utegnejo kako leto skróiti se do neznatnosti, kljub temu, da so potrebe ne samo stalne, vedno jednake, ampak od leta do leta neizogibno večje. Narodne žrtve so z narodnimi potrebami v največjem nesoglasju, in je to najhujše, da ni nikakega stalnega zaloga, iz katerega bi se zajemale zahtevane žrtve ali vsaj iz njega podpirale spremeljive, omahljive, vsekakor nestalne žrtve, katere od leta do leta doprinaso različno razvito in še bolj različno sposobno rodoljublje slovanskega življa v Trstu.

Trst je trgovinsko mesto, v katerem so zastopani tudi slovanski trgovci in kupci; torej znajo dobro računati. Toliko bolj se je čuditi, da so bili doslej tako slabi računarji gledé na ustanovitve pravih in stalnih narodnih fondov.

Vrhu tega so imeli dovolj zgledov, kako postavljajo Italijani svoji narodnosti na korist krepke trdnjave z ustanovitvejem različnih zavodov in zalogov.

Kdor bi pa menil, da zmora že sedaj slovanski živelj iz svojih letnih doneskov vse, kar je potreba, in da je bolje, ako se narod vzgaja s temi žrtvami, ne poštevajo prvič, da so potrebe tukaj valed nasprotstva in velike nevarnosti mnogo, mnogo večje, nego so vsote, katere spravljajo pojedinci in množico raznih prilikah,

miren in hladen mož stopal je sedaj ne navadno hitrimi koraki gori in doli po sobi.

„Wallah!“ zaklical je vstopivšemu doktorju, lepa, neverjetno lepa! Zakaj mi nisi nikdar povedal, da hrani moj harem takov biser? Da, ona je res Mebrúki (blagoslovljena) — blagoslovljena od Alaha in proroka njegovega!

„Mebrúki!“ vsklikol je prestrašen doktor.

„Da, Mebrúki je v Kairu, tam le v oni sobi.“

„V tvojih privatnih sobah, paša?“

„Mnogokrat obudi se ljubezen po enim samim pogledu!“ odgovoril je orientalec z žarečim pogledom. „O res, resničen pregovor!“

„A resničnejši je ta“ — pristavi doktor. — „Splasil je tičico, a potem tekel za njo.“

Tudi to je resnica — toda idi sedaj k njej in ozdravi jo!

Nehoté posilil je zdravnika pri teh besedah smehljaj, — le za hip, a odgovoril je na to resno:

*) **) Arabski pregovor. Pis.

in potem, da ravno valed nevarnosti ni časa, da bi narod vzgajali s takim doprinasanjem žrtv. Tako vzgajanje je na mestu, kjer bi nevarnosti in je vsejedno, ako pride narod za jeden ali več rodov prej ali pozlej do svojih potrebnih institucij. V Trstu pa so razmere take, da je treba v tej dobi, v času tega roda zasnovati podlage za narodno ohranjenje, ali pa bode na veke prepozno.

Tržaškim Slovonom se torej vsiljuje vprašanje: Ali je možno podeliti zaresnih podstav in sezidati varnih trdnjav za slovansko narodnost, ali pa ni možno? Ali imajo zaresno voljo, ukreniti in določiti kaj stalnega, ali pa je nimajo? Brez zaresnosti, brez odločnosti je vse zidanje in napiranje, dosledno tudi žrtvovanje množice brezvapešno, je zidanje na pesek.

V Trstu so za Slovane potrebni stipendiji, da bi slovanski živelj mogel sam vzgajati inteligentnih, tu jako potrebnih sil. Za take stipendije so zmožni samo pojedinci; množice jih ne zmorejo; od vlade pa jih tudi ni pričakovati. Tu so zopet vzgled še mnogo večji narodi, ne pa tak odlomek, kakor je slovenski ali slovanski na Tržaškem, specijalno v Trstu.

Na Kranjskem je jeden sam rodoljub odločil takó rekoč osodo inteligenciji Kranjskih Slovencev, kateri morejo valed tega pošiljati mnogo sinov na Dunajsko vseučilišče, kjer dobivajo znatne stipendije.

V Trstu požirajo obresti za stanovanja narodnih društev velike vsote, katere bi se porabile neposredno za pouk, umetnost in duševno probujanje in vzgajanje, ako bi se bili vstvarili po posjedincih fondov ali neposredno sezidali narodni domovi. O tej točki ni treba dalje govoriti, ker je prejasna z drugih strani in zgledov.

Tržaški Slovani so brez tiskarne, dobiček kateri bi prihajal direktno na dobro narodnim potrebam, je zgubljen in dogoditi bi se utegnulo, da bi niti svojih listov ne mogli tiskati v Trstu, ko bi se sedaj znana privatna tiskarna prodala ali kakor si bode izročila tujim podjetnikom.

Doslej ni bilo nobenega slovanskega denarnega društva, katero bi iz svojih čistih dohodkov odločevalo primerne zneske tudi na narodni žrtvenik. A ravno prava organizacija denarnih društev bi utegnila odpreti istočnik ali vir, iz katerega bi dobivale denarne potrebe znatno in kolikor toliko stalno pomoč.

Slovani Tržaški, posebnost Slovinci, niso se mogli vzbuditi in vzdržati v Trstu ravno zaradi tega, ker so ostali brez lastnih šolskih zavodov in fondov za take šole.

Nasprotniki potrosijo tisoče in tisoče ob volitvah za agitacije proti slovanskemu žrlju; za te agitacije imajo očitne in skrivne fondove, in je na to stran njih požrtvovalnost brez vsake meje. Tržaški Slovani so pa še doslej brez vsakega fonda, žr-

„Mebrúkina bolezen se je valed potovanja shujšala, tedaj — — —“

„Molči!“ zavrne ga Izmail-paša razjarjen. „Ona mora ozdraviti — čuješ? Zahtevaj, kar ti je drago, a ozdravi jo! Mebrúki mora živeti. Gorje ti, ako se drzneš reči še jedenkrat, da je v nevarnosti! Sedaj hiti k njej!“

Vidilo se je početkom, kakor bi se hotela narava uklanjati povelju mogočnega velikaša. Mebrúki je navidezno ne navadno hitro ozdravljala. Uzrok temu bilo je morebiti spreobrnjenje zraka, mogoče pa tudi zdravila doktorja O.

Stokrat na dan pohitel je paša k postelji té divne bolnice. Povpraševal jo je nežno, kako se čuti in kaj da poželi. In prinesel jej vselej kakovo darilo: redke cvetlice, nenavadno sadje, ali pa dragocena toaletna orodja, bliščeče nakitje, pariške igrače i. dr. — sploh darila, ki so ubogo služnico nemalo radostila. Jeden sam smehljaj rožnatih njenih ustnic, en sam žarek iz njenih temnih oči napolnil je zaljubljenega moža z rajsko sladkostjo.

(Konec prih.)

trnjejo se od slučajja do slučajja; ali vse to je neznatno, in je ta nedostatek kriv mnogo neuspehov, pa tudi tega, da se pojedincem nalagajo vsa duševna in gmotna bremena, v tem ko je vse drugo mrtvo ali pa onemoglo.

Takošni nedostaki, take strani kažejo dovolj, da je v Trstu Slovane prehitel — čas; temu bi pa mogli odpomagati nekoliko jedino po duhu plemeniti in v gmotnem imoviti posamični slovanski rodoljubi.

Pojedinci take vrste imajo takó rekoč osodo Tržaškega življa v rokah; kakor se oni odločijo, se reši in vzdrži slovanski element v Trstu ali pa obnemore nasproti dosedanjim političkim razmeram in velikim duševnim, moralnim in pred vsem denarnim ter materialnim fondom, s katerimi razpolagajo politički in narodni nasprotniki tega slovanskega življa.

Pojedinci so tudi pri drugih narodnih mnogokrat odločevali osodo celó narodom, ne le mestom ali pa njih odlomkom. O duševni sili pojedinih velikanov nečemo tukaj govoriti, dasi je mnogokrat pri njih združena poleg duševne tudi gmotna sila. Ker nam je najbližje, spominjamo samo na Zagreb, kateri bi ne bil pestal to, kar je danes, ako ni bil dobil vladike Strossmayerja v podporo svojih kulturnih potreb. Čehi bi ne bili dobili še svoje akademije znanosti in umetnosti, ako bi se ne bil žrtvoval v ta namen veliki češki rodoljub Hlávka.

Ako pa za kako mesto, je ravno za Trst potrebno, da dobi slovanski živelj dobrotnikov, ki bi temu življu z znatnimi žrtvami podelili nekako podstavo kot neusahljiv istočnik za jednako neusahljive in vedno večje stalne potrebe. Načina, kakó bi se vstvaril tak vir, ni treba opisovati; kedar in kjer bode dobra in zmožna volja zato, ukrene se tudi, kakó bi se zasnovala taka podstava glede na slovanski živelj v Trstu najprimernejše.

S takim narodnim fondom bi dosedanja nestalna narodna podpora od strani množice in rodoljubov nikakor neopešala, temveč bi še le oživela; kajti zaupanje v bodočnost bi se povečala, in vsakdo bi toliko laže žrtvoval svoj mali obolus ali narodni dar, ker bi videl, da na taki podstavi, na takih tleh obrodi vsako zrnice.

Povsem tem svetujemo plemenitim in imovitim rodoljubom točko o narodnem fondu, da bi jo premišljevali in zaresno poštevali. Ako kateri izmed njih ukrene kaj odločilnega v takem smislu, imel bode zavest, da je učinil nekaj, kar je trdnije, nego najtrdnjejši kamenit ali bronast spomenik. Ne samo sedanji rod, ne samo Slovenci in Hrvati, sedaj živeči v Trstu, ampak Slovani v obče bodo v poznih rodovih proslavljali take moze, ki so v pravi čas žrtvovali se za slovanski živelj v jednom najvažnejših mest posebnost za avstrijske Slovane, in ki s svojim plemenitim činom morda odločijo tir nadaljnemu razvijanju slovanskega življa v Trstu in na Primorskem v obče. Nado imamo, da nam Bog daruje takih mož; saj imamo vest in zavest, da se slovanski živelj ob Adriji bori za svoje staro pravično pravo!

y+x.

Prvi občni zbor „Slovanskega pevskega društva“ v Trstu.

To društvo imelo je dne 18. oktobra 1891. svoj prvi občni zbor, kateri je bil dobro obiskan, ali ne v takem številu, kakor bi bil zaslužil. Izvršujočih članov bilo je do 25, podpirajočih do 8, ustanovnika nobenega.

Gospod predsednik, prof. dr. Karol Glaser predstavi navzočega polic. svetnika Vidica, kojega vkupni člani pozdravijo vstajanjem. Prešlo se je na dnevni red, namreč prvo besedo imel je predsednik sam, gosp. prof. dr. Glaser, povdarjajoč

pomen pesni v širšem delokrogu. Razlagajoč vaestransko naobrazenost pesmi slovanske, napominjajoč slavno ime Vuka Karadžića in ime na velikih slovanskih pesnikov. Naposled priporoča složnost pevcev med seboj, rekši, da ni treba gledati na malenkosti, koje se kedaj pripetijo v vsakem društvu; vsak pričetek je težak, prvo leto ni mogoče vsega storiti, zato se nada v bodoče, da bodo kakor pevci tako i njih podporniki skupno na to delovali, da se ukoreni tukaj v Trstu naše „Slovansko pevske društvo“, da pokaže nasprotnikom, da Slovan živi v pesmi; a kdor v njej živi, ta ne more ni zla misliti. Ves govor sta prešinjala patrijotički duh in vzvišen idealizem. — Druga točka: poročilo tajnika. Gosp. Kiferle prečita potem naslednje svoje poročilo, iz katerega posnemljemo:

Pevske vaje pričele so se 1. oktobra lanskega leta. S prva bile so po enkrat na teden. To pa ni zadostovalo, zato so bile pevske vaje od meseca januarja naprej po dvakrat na teden.

Nastopil je naš pevski zbor prvič pri vatno pri veselici ženske podružnice sv. Cirila in Metoda, (meseca decembra), v „Hotelu Evropa“.

V drugo in javno pa je nastopil dne 12. aprila pri „velikem koncertu“ našega društva.

V tretje je nastopil dne 13. septembra pri veselici „Del. pod. društva“ na vrtu „Mondo nuovo“.

Pri drugem in tretjem nastopu sodelovale so tudi gospodične pevkinje. Hvala jim na njih prijaznem sodelovanju! To je lepo, da se tudi nežni spol tržaški zanimiva za svoje slovanske pesmi.

Po pravilih napravi naše društvo vsako leto velik koncert. Ta koncert je bil, kakor sem že omenil, dne 12. aprila tega leta. Koncert se je dobro ponesel. Vsa čast in hvala našim priljubljenim tamburašem za njihove domačinke, katere so izvajali iz svojih narodnih tamburic. Hvala in občno priznanje povodnji g. Bartelj-nu, kateri je toliko marljivo poučeval pevski zbor, da je že v šestih mesecih nastopil in dobro peval pri velikem koncertu.

Posebno zahvalo pa izrekamo blagorodnima gospodoma: Podgornik — Tolomei in Strasser-Čechovi, na njunem blagohotnem sodelovanju pri našem koncertu.

Pri koncertu se je tudi pela nova pesem „Koračnica“, katero je zložil in našemu društvu posvetil č. g. župnik Ante Kalac. Vglasbil pa jo g. Matko Brajša. Hvala in čast vrlima rodoljuboma!

V stanovni udje so trije gospodje: Žitko Fran, Šabec Ivan in Kalister Franjo. Naj bi nam Bog več tacih dal!

Podpornih udov je 53. Mej temi je „Tržaško podporno in bralno društvo“, in kar z veseljem povdarjam tudi dve gospodični namreč: Marija Nadlišek in Antonija Lavrenčič.

Nekoliko udov pa je mej letom odšlo iz Trsta. Mej temi gospodje: Kalister Vekoslav, prof. Macher Ivan, dosedanji podpredsednik, dr. Thuma, dr. Janežič in Baldin Janko.

Omenjeni gospodje so le odšli, zato je nismo povsem izgubili ker se bodo gotovo tudi v bodoče spominjali našega društva.

Zgubili pa smo podpornega uda g. Hinko Viličiča, kateri je odšel v deželo miru, kjer nihče več Slovanov ne zaničuje. Blag mu bodi spomin!

(Dalje prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Razprava o dispozicijem fondu dala je mladočeskim poslancem zopet lepo priliko dati državnozbornski razpravi političen značaj. Čeprav sta si vlada in nemška levica segli v roko ter se tako rekoč zavezali, skrajšati proračunsko debato, kar se

po naše pravi: uzeti zastopnikom nezadovoljnih narodov in strank priložnost, dati odnaka željam in zahtevam svojih volilcev, je zgovornost in parlamentarno spretnost mladoških poslancev vendar spravi la do bato v pravi tir, po kakeršem se običajno gibljejo vse proračunske debate. Dr. V a š t y je najprej pritožil se, da vlada še sedaj od 1879 l. ni spolnila svoje obljube ter ni dala posebnega ministra za Česko, kajti sedanjí Česki minister-krajan nema ni kakega vpliva na vlado, nikakega delokroga in torej nikakor ni to, kar Čehi zahtevajo, zato bi bilo bolje, da se njegova plača vstavi, ter da rajše za česko šolo. Vodja nemške levice Plener je izustil precej dolg govor, v katerem je razpravljaj o českíh razmerah. Rekel je, da se te razmere zelo resne ter da postajajo čedalje ozbilnejše in notranji in vnanji politiki avstrijski bolj škodljive. Plener je hotel dajati Staro-in Mladočehom lekcije, kako naj se ponasajo, da se zopet „red in mir“ vrne v deželo, dal je pa tudi vladi dober svet, naj napo sled spregovori in razjasni svoje stališče o českem vprašanju. Na to je spregovoril poslanec Herold ter povedal celo vrsto trpkíh resnic nemški levici, visoki vladi in posebej še grofu Taaffeju. Govorec o po litičnem mišljenju českega naroda rekel je, da česki narod ni še nikdar opustil težnje za državnim pravom in da to ni bilo še nikdar Avstriji na škodo, kakor trde nasprotni nam politiki. Avstrija ne obstoji še le od 1867 l. ampak je od 1526 in v prej šnjih dobah je bilo česko državno pravo v popolni veljavi in moči, ne da bi bile to Avstriji, kot skupni državi kaj škodovalo. Avstrija kot velesila tudi ni ničesa zgubila 1867. ko je bilo priznano ogerako državno pravo ter zopet osnovana država ogrska. Zgodovina uči, da je treba za vzdržanje države in nje postavenja kot velesila treba vsaj kaj družega nego popisavati ustave; v to svrhu treba z a d o v o l j n o s t i n a r o d o v, te hoče naša stranka, zato se bori s vsemi svojimi silami. O Staročehih in punktuacijah govorec rekel je, da je oboje narod zavrgel, ker je prepričan, da se ga je hotelo oškodovati, stisniti in podrediti pod nemško oblast ter zgrušiti česko državno pravo. Grofu Taaffeju je rekel, da bi bil bolj diplomatično ravnal, da bi ne bil prav nič odgovoril na inter pelacije českíh poslancev zaradi izgrediv v Libereci nego da je tako odgovoril. Taaf fejev odgovor ima ta smisel: Danes so iz gredi tu, jutri bodo tam, vlada za to ne more. Da bi pa mi želeli, da se pošljejo v Liberec vojaki ter vvede tam izjemno stanje, to ni res, vlada ima druge sredstva da vzdrži red in mir. Nasproti českemu vprašanju stoji grof Taaffe na stališču: Mi imamo svojo ustavo in dolžnost jo ohraniti, na tem ostanemo, ta odgovor ima pač velik pomen in sicer ta, da vlada nima o vseh aktualnih pravnih vprašanjih, o vseh narodnih in socialnih vprašanjih, da o vseh s katerim se bavijo vsi avstrijski narodi, da nima avstrijska vlada o vseh teh vpra šanjih svoje misli, da nima njim nasproti svojega stališča in da si ne prizadeva kako stališče zauzeti niti v najvitalnejšem vprašanju o preustroji državnega reda.

Ako bi vlada o tem premišljala zav zela bi bila že davno svoje precizno sta lišče. Zato je pač čisto jasno, da potrebuje dispozijski fond, in da ministri niti ne do bijo časa, da bi utegnili na vsako inter pelacijo odgovoriti. Gospodje ministri so mnogokrat v neprijetnem položaju, da vedo kaj imajo reči, že samo zato, ker je mi nisterstvo sestavljeno iz mož, ki se ne zla žejo z njo ni po svoji preteklosti in po svojem mišljenju. Taka vlada ne more imeti no benega političnega programa ter ni spo sobna za nobeno politično delo. Potem se čudite da česki poslanci in česki narod izražajo svojo ogorčenost? Raj se vsega ne stavi da bi se omnožila ta ogorčenost. Dispozijski fond bil je kljubu vsem go vorom českíh poslancev, kakor se samo po sebi ume, dovoljen.

Različne vesti.

Konečni rezultat volitve volilnih mož.

Izvoljenih je: naših v

Miljah	1
Dekani	12
Dolini	15
Korte	2
Motovunu	9
Višnjaju	8
Oprtiju	11
Buzetu	25
Vodnjaju	8
Barbani	7
Sanvinčenti	6
Kanfanaru	6

Skupno 110

nasprotnikov

Miljah	8
Kopru	6
Pomjanu	13
Piranu	5
Rožu	6
Vrsaru	8
Bujah	8
Umagu	5
Vižinadi	3
Grižnjaju	8
Bartonigli	5
Poreču	10
Pulji	15
Baleh	5

Skupno 105

Ako pomislimo na silni pritisk z nasprotno strani, na podporo, koju je imela italijanska stranka pri raznih činiteljih in slednjiš na okolnost, da je bila velika večina volilnih komisij v nasprotnih rokah, moremo konstatovati, da je doseženi vspeh upravljajen. Izvolitev dra. Laginje držav nim poslancem je torej gotova, ako se ne ponove glasoviti čini z dne 4. marca. Toda nadajamo se, da se ne ponove, kajti volilni komisiji v Vodnjaju in Kopru bosti v naših rokah. Izid te volitve priča — ako poštavamo, da je bil v istočni Istri povodom splošnih volitev naš kandidat jedno glasno izvoljen —, da je trditev naših nasprotnikov, češ, da je Istra italijanska zemlja, neresnična; narobe: Istra je naša! Hvala in slava vsem, ki so neumorno delovali v ta namen, da se je posrečil ta dokaz!

Iz Koperščine se nam piše: V Dolini je izbranih 15 vrlih volilnih mož, o kojih ni dvoma, da se kdo izneveri, ako uprav elementarne sile ne nastanejo vzprot. V Dekanih ni manjkalo za las, da nas ne prehvapije nekaterinki se svojimi „fiducijari“. Voditelji teh so: znani Kavalič od sv. Antona, Franca iz Gračiča, bivši deželnozborski kandidat, in neki Kotrle. Najhujši italijanski agitator je nek znani advokat iz Kopra, koji ima skoro vse naše pravde v rokah, ter straši, pregovarja, obljubuje vse, da ljudi mami in bega. Sicer pa, kar se vztrajnosti tiče, lep izgled je ta advokat vsem našim narodnim malobriž nežom. Imam tu pri rokah prepis enega izmed tisoč njegovih listov, ki tako le slove: „Sigr. E. Giuseppe fu Giovanni. Vi prego da buon Istriano di venire a Muggia per votare per un nostro deputato del consiglio dell' Impero. Vi saluto di cuore. Mettetevi d' accordo con Carlo Zoch. Tu imenovani je glasoviti pristaš italijanske stranke Plavčani in nekoji drugi iz bližnjih krajev so se prav hrabro držali v Miljah. Hvala in čast jim! — V Miljah je bila huda borba. Naši so stali trdni kot skale ob morskem bregu in celo zmagovali več časa. Ko so se naši že zmage nadljali, odprla so se vrata zavoda „Stabilimento tecnico“ in prignali so Italijani ogromni broj delavcev, koje so gnali kakor kak „Stimmvieh“ na volišče. Ti beli sužnji prejeli so svojo dñino, ako pram oni dan niso delali nič. Tako se tedaj troši tudi naš denar proti nam, naj zvestejšim državljanom. To bodi slavni vladi na znanje! Tako se je dogodilo, da so naši podlegli, a slavno! Seveda ni manjkalo pojavov slavne dedovske kulture. Me-

taliso v naše volilce kostanj in pomodore i. d. V Izoli ponasjala se je italijanska izroda ravno tako, vendar so naši premagali z 3 glasovi večine. —

Zopet volitev v Miljah. Ker je slavno c. k. okrajno glavarstvo v Kopru uničilo izvolitev jednega volilnega moža, vršila se je v ponedeljek nadomestna volitev. Nasprotna stranka se je nadejala, da naša stranka ne pride v tolikem številu na volišče kakor prvokrat, a varala se je britko; volilci naši so prihiteli še v večjem številu, nego prvokrat in tudi navdušenje bilo je še večje. Volilci naši prikorakali so kompaktno ter vztrajali vsi, dokler se ni izvršila volitev. Po hudi borbi zmaga la je naša stranka se 103 proti 91 glasov. — Ko je predsednik objavil rezultat, nastalo je silno navdušenje in gromoviti živio-klici razlegali so se po mestecu. Kakor so prišli, tako so tudi naši v masi odšli iz Milj pevajó „Hej Slovani“ in „Naprej zastave slave“. Kako je naša stvar napredovala v tej županiji, pričajo nam nastopne številke: V mesecu februarju oddanih je bilo za našo stranko 32 glasov, dne 19. oktobra 75 in dne 26. oktobra 103 glasi Slava volilcem iz Škofije gorenje, srednje in dolnje, iz Plavij, Korošcev in Hrvatinoj! Ob njih stanovitosti razbili so se vsi napori iz Kopra mnogoštevilno prihiteli Koperske gospóde.

Volitev v Poreču. Tu je zmaga la italijanska stranka, ali ne upra šajte nas, kako? Ko je oddalo glase vseh vpisanih 350 volilcev, imela je hrvatska stranka do sto glasov večine; ali kaj se zgodi: slavna komisija povabila je italijanske volilce, ki so že glasovali, da še enkrat glasujejo. Komentara ne treba.

Slavna zmaga v Pomjanu. Že zadnjič smo poročali o tej tak „slavni“ zmagi, ki so jo pridobili, kakor znano, isterski Lahi s vsakovratnimi sleparijami in prevarami. Z velikim trudom so namreč poštenimi in nepoštenimi sredstvi dognali do 4 glasov večine, koji so pa jako dvombeni ter bi jim brez dvojbe enako ne išlo, ako bi komisija bila pravičnejša obem strankam ter ne odbacivala slovanskih glasov ali ne sprejemala glasov mladoletnih. Sicer pa je način, po katerem se v Istri vrše volitve zadostno znan in mi se nikakor ne čudimo, da tako nenravnim načinom Lahi zmagu jejo. Upravo, da bode temu drugači, treba, da se slovanski isterski kmet do dobra zave svoje narodnosti in zavesti ter izvoli v običinsko poglavarstvo može svoje krvi in narodnosti. Gnusiti se mora vsakemu dobro mislecu početje lahonskih žurnalistov v Istri in v Trstu. „Indipendente“ je n. pr. zadnjič na prvem mestu in z debelimi črkami prinesel telegram iz Kopra, v kojem se naznanja, da je zmaga laška. „Mattino“ pa je isti dan obsojal početja Lahonov rekoč, da so uporabili v zmago nenravna sredstva, v nedeljo se je pa osrdil ter prinesel telegram iz Kopra, v katerem pravi, da je navdušenje v Kopru nepopisljivo. Borba bila je huda, da ni mogoče povedati. Zmaga Lahov je „sijajna“. Od vseh strani dežele prihajajo čestitke. Mnogi ljudje hodi v sprevodu po mestu pojoč istersko himno. Željno pričakujemo zadnji izid te borbe, ki bode 30. t. m. Velikansko je upanje, da bode zmaga popolna! — Niti, ako bi se italijanskemu kralju zgodilo Bog ve kaj, bi Lahoni ne mogli tako navdušeno pisati, kakor pišejo o tej zmagi, ki bi jim morala biti več v sramoto nego v čast, kajti one bore 4 glasove večine so priborili zgolj z agitacijami denarjem in prevaro. Osobito bi pa moral o tem molčati „Mattino“, poluurađen časnik. Naj bi slavna vlada vsaj toliko gledala, da njena glasila ne teptajo običnih zakonov in ne sramote družih narodnostij, osobito pa, da v nebo ne kujejo protiaustrijskih dejanj.

Družba sv. Cirila in Metoda. Zadnje „Novice“ spominjajo se lepe navade, koja je nadvladala na Primorskem, da se namreč sem ter tja o prilikah veselih zabav in v družbah nabirajo radodarni doneski za

to prekorišno društvo ter priporočajo to navado tudi Ljubljancem, ki izletajo ob nedeljah in praznikih na vse strani in se v večjih in manjših družbah prav dobro imajo, ne da bi kedaj nabrali krajcar za družbo sv. Cirila in Metoda. In vendar bi ne bila to slaba navada. Ali v Ljubljani in po Kranjskem se te šolake družbe le malokedaj spomnijo ter menijo, da je že dovolj, ako darujejo v letu svoj goldinarček kot udje. Stroški družbi pa naraščajo, kajti skrbeti jej je za več otroških vrtov in slovensko šolo v Trstu. Kakor na Primorskem nabirajo ubogi delavci in obrtniki, krajcar za krajcarjem, da je podare na altar domovini, tembolj bi se naše borne šolake mladine, ki stoji pred zijajočem žrelom tujinstva, morali spominjati bratje Kranjci, kojim ni skrbeti za te „malenkosti“, ker imajo zadostno poskrbljeno s slovanskimi ljudskimi šolami. Ali nam se je boriti tu na obalih jadranskega morja ne le proti nadsili lahonskih zavodov, temveč otroci naši se mamijo in vabijo v tuje zavode tudi s tem, da jim v teh postrežejo tudi s telesno hrano. In pomislila naj bi gospoda v Ljubljani in na Kranjskem, da se tod okolu Trsta tujci osobito delavski stan, ki je sem prišel največ s kranjskega — pomagali bi torej s svojimi darovi zajedno svojim ožjim sorojakom, Kranjcem, kajti tržaški okoličan je, naravi jako konservativen ter bode tudi v prihodnje vstrajal proti tujcem, kakor je uspešno vstrajal dolga stoletja. Osobito narodnim damam na Slovenskem bi priporočali, da se pridno oprimejo te prokoristne družbe. Nedavno sem bral v tukajšnjem laškem listu, da je neka dama nabrala preko 100 gld. mej svojimi prijateljicami za laško društvo „Lega nazionale“ samo s tem, da je naložila globo 10 kr. za vsako tujo besedo, koje so izustile v pogovoru z njo. Koliko nemških besedij ne zinjijo celo „narodne“ gospe in gospodičine. Ako bi od vsake enake besede, koje izustijo samo na narodnih veseliceh in plesih, plačale samo po 1 kr., zadosti bi bilo, da se vzdržujejo vsi dosedanji društveni zavodi in ustanove še novi. Naj bi toraj poslušali modre naavete staroizkušenih „Novic“.

Davčni uradniki. Večji del uradnikov, ki so pred odpravo proste luke služili denar in delali iredentarsko politiko pri mestnih užitninskih uradih, bilo je po odpravi sprejetih v finančno stražo; 60 jih je ostalo pri užitninskem uradu za pobiranje točarine ali devka od špine; nekoliko, ki so bili prestari in nezmožni, dobilo je mirovino za tri leta; 23 jih je še ostalo, ali to taci, kakoršnih v državno službo neso mogli sprejeti najbrže radi njih nenravnega prejšnjega življenja, ali ker so bili politično očrjeni, ali pa, ker niso niti uživali tržaškega meščanstva. Teh 23 njih obrnilo se je na mestni zbor s prošnjo, da jim ta pomore in deputaciji, ki je šla v ta namen poklonit se županu, odvrnil je ta, da se bode zanimal za njih zadevo in potrebno poskrbel. Mestni magistrat torej hoče na vsak način pomagati in službami preskrbeti ostanke družih namreč — tujce, kar je tndi značilno.

Nov urnik menijo vpeljati v carinskih in družih uradih v novej luki in menda v Trstu sploh. Ta bode trajal za delavce od 7—12 predp. in od 1/2—5 pop. v zimskem in spomladnem času; od 15. junija do 15. septembra pa od 6—12 predp. in od 2—6 pop. Za uradnike od 8—4 s pol uro prenehanja opoldne v prvi dobi in od 8—12, 2—6 ure v drugi dobi. Tako je sklenila minoli četrtak trgovska zbornica s sporazumljenjem c. kr. carinskega urada.

Okoličanom v užitninski črti, ki namerujejo svoje vino razpečati na drobno naznanjamo, da morejo to naznaniti pri mestnem užitninskem uradu v ulici sv. Spiridijona. Mestni dacarji pridejo na lice mesta ter vino nastavijo. Od enacega, na drobno razpečanega vina se plača samo 15% cene, po kateri se toči. Zajedno jih spominjamo, da mora mestni užitninski urad jim popustiti 4 gld. od vsacega

